

Israël: het volk van de profeten

Op 7 oktober is het Israëlzondag, met als thema: gelukkig leven. De redactie vroeg me wat me op het hart ligt over Israël, vanuit mijn achtergrond en mijn betrokkenheid. Ja, de woorden Israël en het Joodse volk hebben te maken met de bijbel maar ook met mijn levensloop. De levensloop van ieder is weer anders, dat spreekt vanzelf.

De tweede wereldoorlog

Het eerste dat me in gedachten komt als het gaat om Israël/het Joodse volk (die twee zijn niet identiek, maar wel nauw met elkaar verbonden) is de tweede wereldoorlog. Toen werden de Joden wreed vervolgd door de Duitse bezetter: geïsoleerd, gedeporteerd en vermoord. Helaas heeft toen slechts een kleine minderheid van de niet-Joodse Nederlanders de moed gehad om hun Joodse medeburger een schuilplaats te bieden.

Een positieve herinnering heb ik wat betreft de houding van de Kerk in die tijd. Ik was toen een jongvolwassene die met tegenzin naar de kerk ging en in het geloof geen heil zag. Maar op een zondag (23 maart 1941) werd tijdens de dienst een brief van de synode voorgelezen. Daarin werd openlijk partij gekozen tegen het Duitse racisme en voor de vervolgte Joden. In al onze kerken werd die brief voorgelezen. In mijn dagboek staat: 'Gisteren is van de kansel een herderlijk schrijven voorgelezen dat uitmuntte door mannentaal'. Meer publieke protesten zouden volgen. Ik ben dat nooit vertegenwoordigd.

Onopgeefbare band

Later ging ik theologie studeren en werd predikant. Elf jaar (1958-1969) hebben mijn gezin en ik in Tiberias (Israël) gewoond. Intussen was het inzicht bij me gegroeid dat het Joodse volk bijbels gezien een bijzondere plaats heeft, ook na de komst van Christus. 'Het volk van de profeten, de stam van het verbond' (Lied no. 3), zingen we. Zoals Paulus schrijft: '... God blijft hen (de Joden) liefhebben omdat hij de aartsvaders heeft uitgekozen. De genade die God schenkt neemt hij nooit meer terug, wanneer hij iemand roept maakt hij dat niet ongedaan' (Rom. 11:28b, 29).

Dat wil natuurlijk niet zeggen dat alle Joden steeds luisteren naar Gods stem en die van de profeten; christenen evenmin trouwens. Paulus schreef: 'Iedereen die het slechte doet wacht leed en ellende, de Joden in de eerste plaats, maar ook de andere volken (...) God maakt geen onderscheid' (Rom. 2:9-11). Maar ook ingeval Joden of de staat Israël 'het slechte' zouden doen, neemt dat mijns inziens de bijzondere plaats van het Joodse volk niet weg, en

evenmin de onopgeefbare band die christenen hebben met het volk (niet: de staat) Israël.

1948

Tijdens onze jaren in Israël heb ik dit standpunt vaak uiteengezet in gesprekken met Joodse vrienden en met Palestijnse collega's. Toen evenwel een Palestijnse dominee me vertelde dat in 1948 honderdduizenden Palestijnen verdreven werden, geloofde ik hem niet. Dat paste niet in mijn denkraam, en bovendien kwam het niet in mijn kraam te pas.

In juni 1967 – nu ruim 40 jaar geleden – beleefden we Israël's overwinning (in zes dagen!) als een uitredding. Ik stond met vrouw en kinderen aan de weg langs ons huis urenlang te zwaaien naar voorbij trekkende soldaten.

Kort daarop mochten we een uitstapje maken naar de door Israël veroverde Golan-hoogte. We reden door een verlaten stad; er was geplunderd. Ik dacht aan mijn eigen dorp waaruit we in 1944 moesten evacueren. Toen begon een proces van bewustwording: het zien van dingen die ik daarvoor niet had kunnen of willen zien.

Van 1970-1975 was ik stafid van de Wereldraad van Kerken en verantwoordelijk voor de relaties met het Joodse volk. Als zodanig werd ik uitgenodigd door de Kerken in Libanon. Daar bezocht ik voor het eerst een kamp van Palestijnse vluchtelingen; dat was een schokkende ervaring.

Niet oordelen, wel inleven

Er is een mooie Joodse spreuk: 'Veroordeel je naaste niet, eer je in zijn situatie komt' (Spreuken der Vaders, 11, 5). Er zal niet bedoeld zijn dat men nooit mag oordelen en eventueel veroordelen. Wel, dat men moet proberen zich in de situatie van de naaste (hier: Jood en Palestijn) te verplaatsen, opdat het oordeel billijk zij.

Om ons de situatie van de Joden in Israël in

te denken dienen we te beseffen: eeuwen lang heeft dat volk in Europa geleden onder het antisemitisme, en het heeft de gruwelen van Auschwitz ondergaan. De eigen staat was bedoeld om een veilige haven te zijn, maar in feite is die staat voor Joden waarschijnlijk de minst veilige plek ter wereld. De slogan *Een land zonder volk voor een volk zonder land* bleek niet te kloppen: in het land woonden al de Palestijnen.

Op den duur kun je een ander volk niet met wapengeweld onder de duim houden; er zal een vergelijk moeten komen. Helaas willen de kolonisten geen enkel vergelijk; ze breiden hun nederzettingen in het Palestijnse gebied steeds verder uit. Telkens laait geweld op in een gruwelijke spiraal van actie en reactie. Waar moet dit alles op uit lopen? Ik leef me de situatie in en denk: het grondgevoel van de Joden in Israël is **ANGST**.

De Palestijnen staan verder van me af maar ik probeer me ook in hun situatie te verplaatsen. Wij Nederlanders leefden slechts vijf jaar onder een bezetting. Bij hen duurt de bezetting al meer dan 40 jaar. Het dagelijks leven daarginds wordt steeds meer ingesnoerd door check-points, door de afscheidingsmuur dwars over Palestijns gebied; de meerderheid van de bevolking in de Gazastrook leeft ver onder het bestaansminimum. Aan de ellende lijkt nooit een eind te komen. Ik denk: het grondgevoel van de Palestijnen is, naast wanhoop, **VERBITTERING**.

De staat Israël wens ik veiligheid toe en een onbedreigd bestaan, de Palestijnen vrijheid en een levenskrachtige eigen staat. Gerechtigheid voor beide volken en daarna verzoening en tenslotte vrede, daarop hoop ik en daarvoor bid ik. Mijns inziens dient gerechtigheid voorop te gaan. Zonder gerechtigheid komt er geen echte vrede. 'Sion zal verlost worden door recht en wie zich bekeert door gerechtigheid' (Jesaja 1:27).

Bekering is een geschenk. Het is een verandering van hart maar dientengevolge ga je ook anders kijken; en op het anders kijken volgt als vanzelf het anders gaan handelen.

Johan M. Snoek

Uitvoerder over dit onderwerp schreef ds Snoek in het hoofdartikel van de brochure *De bijbel, de kerk, Israël en de Palestijnen* (Michsjol, tijdschrift voor theologie, cultuur en politiek, themanummer 1/2007; € 15,- inclusief porto. Te bestellen door dit bedrag over te maken naar giro 68.99.670 van Michsjol, 1462 NE Middenbeemster.)